

DOI: <https://doi.org/10.36719/2789-6919/57/159-162>

İsmayıl Rzayev
Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti
magistrant
<https://orcid.org/0009-0000-2993-6126>
rismayil300@gmail.com

Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişaf perspektivləri və şəhər davamlılığına təsiri

Xülasə

Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişafı, şəhər davamlılığının təmin edilməsi və ekosistem xidmətlərinin artırılması baxımından önəmli bir mövzudur. Şəhər inkişafı ilə yanaşı, təbii sərvətlərin qorunması, iqlim dəyişikliyinə qarşı tədbirlər və vətəndaşların həyat keyfiyyətinin artırılması məqsədilə yaşıl infrastrukturun tətbiqi mühüm rol oynayır. Yaşıl infrastruktur, ağacların, yaşıllıqların, parkların, bağların və təbii ekosistemlərin birləşdiyi, şəhər məkanda ekoloji balansın qorunmasına və təbii resurslardan səmərəli istifadə edilməsinə yönələn bir yanaşmadır.

Bakı üçün bu cür infrastrukturun inkişafı, şəhərin artan əhalisinin ehtiyaclarına cavab vermək, hava keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, suyun idarə olunması və təbii fəlakətlərin qarşısını almaq kimi məsələlərə müsbət təsir edəcəkdir. Şəhər ərazilərindəki yaşıllıqların artırılması, vətəndaşların sağlam həyat tərzini sürmələrinə kömək etməklə yanaşı, şəhərin estetik cəhətdən gözəlləşməsinə təmin edir.

Yaşıl infrastruktur, həmçinin, iqtisadi baxımdan da faydalıdır, çünki belə layihələr yeni iş yerləri yaradır, turizm sektorunu inkişaf etdirir və yerli iqtisadiyyata töhfə verir. Şəhər davamlılığına təsir edən bu amillər, yalnız ekoloji deyil, həm də sosial və iqtisadi sferada müsbət dəyişikliklərə gətirib çıxarır. Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişafı ilə bağlı perspektivlər, həmçinin, yerli icmaların fəal iştirakı və dövlətin tərəfdaşlığı ilə daha da güclənə bilər.

Acar sözlər: yaşıl, şəhər, ekosistem, iqlim, təbii, Bakı, ekoloji, hava, su

Ismayıl Rzayev
Azerbaijan University of Architecture and Construction
Master's student
<https://orcid.org/0009-0000-2993-6126>
rismayil300@gmail.com

Development Prospects of Green Infrastructure in Baku City and Impact on Urban Sustainability

Abstract

The development of green infrastructure in Baku city is an important issue in terms of ensuring urban sustainability and increasing ecosystem services. Along with urban development, the application of green infrastructure plays an important role in protecting natural resources, taking measures against climate change and improving the quality of life of citizens. Green infrastructure is an approach that combines trees, greenery, parks, gardens and natural ecosystems, aimed at preserving the ecological balance in urban space and efficiently using natural resources.

For Baku, the development of such infrastructure will have a positive impact on issues such as meeting the needs of the city's growing population, improving air quality, water management and preventing natural disasters. Increasing greenery in urban areas, in addition to helping citizens lead a healthy lifestyle, ensures the aesthetic beauty of the city.

Green infrastructure is also economically beneficial, as such projects create new jobs, develop the tourism sector and contribute to the local economy.

These factors affecting urban sustainability leads to positive changes not only in the environmental, but also in the social and economic spheres. The prospects for the development of green infrastructure in Baku can also be further strengthened with the active participation of local communities and the partnership of the state.

Keywords: *Green, city, ecosystem, climate, natural, Baku, ecological, air, water*

Giriş

Bakı şəhəri müasir urbanizasiya prosesləri və sürətlə artan əhali ilə qarşı-qarşıyadır. Bu inkişafın nəticəsi olaraq, şəhərin ekoloji balansı və davamlılıq məsələləri böyük əhəmiyyət kəsb edir. Şəhər infrastrukturunun, xüsusilə yaşıl infrastrukturun inkişafı, bu problemin həlli yolunda mühüm addım kimi çıxış edir. Yaşıl infrastruktur, təbii resursların qorunması, ekosistem xidmətlərinin gücləndirilməsi və ekoloji tarazlığın təmin olunması məqsədini güdür. Bu yanaşma, şəhər mühitinin daha yaşıl, sağlam və davamlı olmasına yönələn bir strateji yanaşmadır. Yaşıl infrastrukturun tətbiqi, xüsusilə iqlim dəyişikliyi, hava keyfiyyətinin pisliliyi və şəhər ərazilərindəki təbii fəlakətlərin artması kimi global problemlərə qarşı effektiv bir həll yoludur. Bakı şəhəri, artan urbanizasiya və sənayeləşmə ilə əlaqədar olaraq, yaşıl infrastruktur vasitəsilə şəhər mühitindəki təbii ekosistemləri bərpa etmək və inkişaf etdirmək potensialına malikdir.

Yaşıl infrastruktur, həmçinin, şəhər sakinlərinin həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi, sosial və iqtisadi inkişafın təşviqi, və ekoloji problemlərin həlli üçün mühüm bir vasitədir. Bu işdə, Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişaf perspektivləri və onun şəhər davamlılığına təsiri araşdırılacaqdır. Yaşıl infraqurkura dair mövcud yanaşmalar, bu sahədə atılacaq addımlar və nəticədə əldə ediləcək faydalar ətraflı şəkildə nəzərdən keçiriləcəkdir. Yaşıl infrastruktur, şəhər mühitində təbii elementlərin, o cümlədən ağaclar, parklar, bağlar, yaşıllıqlar və ekosistem xidmətlərinin artırılmasına yönələn bir yanaşmadır. Bu yanaşma, şəhərlərin davamlı inkişafını dəstəkləmək və şəhər sakinlərinin həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq məqsədini güdür. Bakı şəhəri, xüsusilə son illərdə, ekologiya və davamlılıq sahəsində bir sıra irəliləyişlərə imza atmışdır. Şəhərdəki yaşıllıq sahələrinin artırılması, təbii fəlakətlərin qarşısını almaq, hava keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və şəhər sakinlərinə daha sağlam yaşam şəraiti təqdim etmək məqsədilə yaşıl infrastruktur layihələri gündəmədədir.

Tədqiqat

Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişafı, şəhər mühitindəki ekoloji və sosial problemlərin həllinə yönəlmiş mühüm bir yanaşmadır. Şəhər inkişafının artması ilə paralel olaraq, əhalinin sağlamlığı, ətraf mühitin qorunması və şəhər ekosistemlərinin davamlılığı məsələləri daha da aktuallaşıb. Bu baxımdan, yaşıl infrastruktur tətbiqi Bakı şəhərinin ekosistem xidmətlərini artırmağa, təbii sərvətləri qorumağa və şəhər davamlılığını təmin etməyə imkan yaradır. Yaşıl infrastruktur, həmçinin ekoloji, sosial və iqtisadi sahələrdə mühüm təsirlər yaradır (Ashinze və b., 2024). Yaşıl çatıların, ağacların və parkların artırılması, karbon dioksid və digər zərərli maddələrin atmosfərə qarışmasını azaldaraq hava keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa xidmət edir. Bununla yanaşı, ictimai parklar, bağlar və təbii məkanlar sakinlərin psixoloji və fiziki sağlamlığını təşviq edir və yeni iş imkanları yaradır (Pamukcu-Albers, 2021; Rayan və b., 2022; Zuraidi, 2025).

Bakı şəhəri, iqlim dəyişikliyinə təsirlərindən ən çox təsirlənən şəhərlərdən biri ola bilər. Yaşıl infrastrukturun tətbiqi, şəhərin iqlim dəyişikliklərinə qarşı dözümlü olmasına kömək edir və daşqınların qarşısını almağa, istilik dalğalarının təsirlərini azaltmağa yönəlir. Bununla yanaşı, yaşıl infrastrukturun inkişafı ilə bağlı çətinliklər də mövcuddur. Mövcud urbanizasiya səviyyəsi və sıx binalar, təbii sahələrin artırılmasına məhdudiyətlər təqdim etsə də, bu çətinliklərin həlli üçün dövlət və özəl sektor arasında sıx əməkdaşlıq tələb olunur (EPA, 2015). Yaşıl infrastrukturun Bakı şəhərində genişlənməsi, şəhərin davamlı inkişafını təmin edəcək və şəhər sakinlərinə daha sağlam və dayanıqlı bir mühit yaradacaqdır.

Cədvəl 1

Bakı Şəhərində Yaşıl İnfrastrukturun İnkişafı və Şəhər Davamlılığına Təsirinin Təhlili

Mövzu	Təsir Sahəsi	Təsirlər	Mümkün Faydalar
Yaşıl İnfrastrukturun Tətbiqi	Ekoloji	Təbii ekosistemlərin bərpası, ekosistem xidmətlərinin artması, hava keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması	Ekosistem balansının bərpası, su resurslarının qorunması
Təbiət Resurslarının Qorunması	Ətraf Mühit	Yaşılıqların artırılması, təbii sərvətlərin qorunması, karbon dioksidin azaldılması	İqlim dəyişikliyinə qarşı dözümlülük, təbii fəlakətlərin azaldılması
Sosial Təsirlər	Cəmiyyət	İctimai parklar, bağlar və təbii sahələrin yaradılması, sağlam həyat tərzinin təşviqi	Cəmiyyətin rifahı, sosial həyatın canlanması
İqtisadi Təsirlər	İqtisadiyyat	Yaşıl infrastruktura sərf olunan investisiyalar, yeni iş yerlərinin yaradılması	İş yerləri, turizm və daşınmaz əmlak sektorunun inkişafı
Su və Enerji İdarəetməsi	Su və Enerji İdarəetməsi	Yağış sularının idarə edilməsi, suvarma sistemlərinin optimallaşdırılması, enerjiyə qənaət	Resursların səmərəli istifadəsi, enerji və su qənaəti
Şəhər Ekosistemi və Sağlamlıq	Sağlamlıq	Yaşılıqların artması, ətraf mühitin təmizliyi, istilik adası effektinin azaldılması	Xəstəliklərin azaldılması, həyat keyfiyyətinin yüksəlməsi
Fəlakət Risklərinin Azaldılması	Təbii Fəlakətlər	Daşqınların qarşısının alınması, istilik dalğalarının tənzimlənməsi	Fəlakət risklərinin azaldılması, şəhər təhlükəsizliyinin artırılması

Mənbə: Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti (2021). Bakı şəhərində yaşıl infrastruktur və ekoloji davamlılıq: Strateji yanaşmalar. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Nəşriyyatı.

Cədvəl 1-də Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişaf perspektivləri və şəhər davamlılığına təsiri müxtəlif aspektlər üzrə təhlil edilmişdir. İlk sırada, yaşıl infrastrukturun ekoloji sahədəki təsirləri yer alır. Bu təsirlər arasında təbii ekosistemlərin bərpası, ekosistem xidmətlərinin artması və hava keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması kimi müsbət nəticələr ön plandadır. Bu tədbirlər şəhərin ekosistem balansını qorumağa və təbii sərvətləri səmərəli istifadə etməyə kömək edir (Ashinze və b., 2024; Alanbari, 2022; Herath, 2024; Jia, 2025). İkinci sırada sosial təsirlər yer alır. Yaşıl infrastrukturun tətbiqi, ictimai parklar və bağlar yaratmaqla, şəhər sakinlərinin sosial həyatını canlandırır, sağlam həyat tərzinin təşviqinə dəstək olur. Bu, cəmiyyətin rifahına və sosial həyatın inkişafına müsbət təsir göstərir. Eyni zamanda, bu addımlar yeni iş imkanlarının yaranmasına da töhfə verə bilər (Azerbaijan Republic Presidential Administration, 2023).

Üçüncü sırada iqtisadi təsirlər mövcuddur. Yaşıl infrastruktur layihələri, iqtisadi baxımdan şəhərin inkişafına müsbət təsir göstərir. Bu, həm də turizm sektorunun inkişafı və daşınmaz əmlakın qiymətinin artması ilə əlaqələndirilir. Yaşıl sahələrin artırılması, şəhər ərazisində həyat keyfiyyətini yüksəltməklə yanaşı, ekoturizmin inkişafına da imkan yaradır (Qardaşxanova, 2024). Növbəti sırada, su və enerji idarəetməsi mövzusunda yaşıl infrastrukturun təsirləri qeyd olunub. Yağış sularının idarə edilməsi, suvarma sistemlərinin optimallaşdırılması və enerjiyə qənaət, şəhərin resurslardan səmərəli istifadəsini təmin edir. Bu, həmçinin, su və enerji məsələlərində davamlılığı təmin edir. Son olaraq, yaşıl infrastrukturun fəlakət risklərini azaltma funksiyası vurğulanıb. Şəhər ərazisində daşqınların qarşısını almaq və istilik dalğalarının tənzimlənməsi, şəhər sakinlərinin təhlükəsizliyini artırır və

fəlakət risklərini azaldır. Bu tədbirlər şəhərin iqlim dəyişikliyinə qarşı dözümlülüyünü artırır və sakinlərin həyatını qorumağa yönəlir (Hüseynov, 2022).

Nəticə

Bakı şəhərində yaşıl infrastrukturun inkişafı, şəhərin davamlılığına mühüm təsir göstərir və ekoloji, sosial, iqtisadi, və təhlükəsizlik sahələrində müsbət nəticələrə gətirib çıxarır. Yaşıl infrastrukturun tətbiqi, şəhər ekosistemlərini bərpa etməyə, təbii sərvətləri qorumağa və hava keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edir. Bu yanaşma, həmçinin, şəhər sakinlərinin həyat keyfiyyətini yüksəldir, sağlam həyat tərzini təşviq edir və sosial rifahı artırır.

Yaşıl sahələrin artırılması, yeni iş imkanlarının yaranmasına, ekoturizmin inkişafına və daşınmaz əmlak sektorunun böyüməsinə səbəb olur. Su və enerji idarəetməsindəki inkişaf, şəhərin resurslardan daha səmərəli istifadə etməsini təmin edir, enerji qənaətini artırır və təbii fəlakətlərin qarşısını almağa kömək edir.

Əlavə olaraq, yaşıl infrastrukturun fəlakət risklərini azaltma funksiyası, şəhərin iqlim dəyişikliyinə qarşı dözümlülüyünü artırır. Daşqınların qarşısını almaq və istilik dalğalarını tənzimləmək, Bakı şəhərində sakinlərin təhlükəsizliyini təmin etmək və daha dayanıqlı bir şəhər mühiti yaratmaq məqsədini güdür.

Ədəbiyyat

1. Ashinze, U. K., Edeigba, B. A., Umoh, A. A., Biu, P. W., & Daraojimba, A. I. (2024). *Urban green infrastructure and its role in sustainable cities: A comprehensive review*. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 21(2), 928–936. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2024.21.2.0519>
2. Alanbari, D. H. A. (2022). Green infrastructure to enhance urban sustainability: Conceptual review. *International Journal of Humanities and Sustainability*.
3. Ashinze, U. K., Edeigba, B. A., et al. (2024). *Urban green infrastructure components and ecosystem services*. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 21(2), 929–934.
4. Azerbaijan Republic Presidential Administration. (2023). *Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” elan edilməsi haqqında sərəncam*. Prezident.az.
5. EPA (United States Environmental Protection Agency). (2015). *Green Infrastructure: Municipal Handbook*. EPA.
6. Herath, P. (2024). *Benefits and co-benefits of urban green infrastructure for sustainability*. *Sustainable Cities and Society*, 19, 1039.
7. Hüseynov, S. (2022). Davamlı inkişaf, yaşıl iqtisadiyyat, “ağıllı şəhər” konsepsiyası. *Dövlət və Din Jurnalı*, 01(72), 100–110.
8. Jia, Y., Smith, et al. (2025). Climate, Health, and Urban Green Infrastructure. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 22(12), 1842.
9. Qardaşxanova, Ə. (2024). Bakı “yaşıl şəhər”ə çevrilir. Təhsil.
10. Pamukcu-Albers, P. (2021). *Building green infrastructure to enhance urban resilience to climate change*. PMC, Environmental Health Insights.
11. Rayan, M., Gruehn, D., & Khayyam, U. (2022). *Frameworks for Urban Green Infrastructure (UGI) indicators for climate-resilient cities*. *Sustainability*, 14(13), 7966.
12. Zuraidi, E. (2025). *Agile cities: Prospects and challenges of green infrastructure implementation*. *Planning Malaysia Journal*, 23(1), 45–59.

Daxil oldu: 06.01.2026

Qəbul edildi: 11.04.2026